

ETKİNLİK-TEMELLİ ÖĞRETİM

İçerik

- Etkinlik-Temelli Öğretim
- Etkinlik Temelli Öğretim Örneđi
- Gömülü Öğretim
- Oyun-Temelli Öğretim
- Oyun-Temelli Öğretim Örneđi

- Son 20 yıldır, erken eğitimde en etkili öğretim yöntemleri arayışı devam etmektedir.
- 1990'ların başında araştırmacılar arasındaki tartışmalar, erken eğitim ve erken özel eğitim araştırmacıları olarak ikiye ayrılmıştır. Bunun nedeni ise, gelişime uygun uygulamalar (GUU) ilkelerinin yorumlanmasındaki farktır.
- GUU, 0-8 arasındaki çocuklar için gelişime uygun değerlendirme yapmak ve program geliştirmek üzere rehberlik eden ilkeler bütünüdür.

devam...

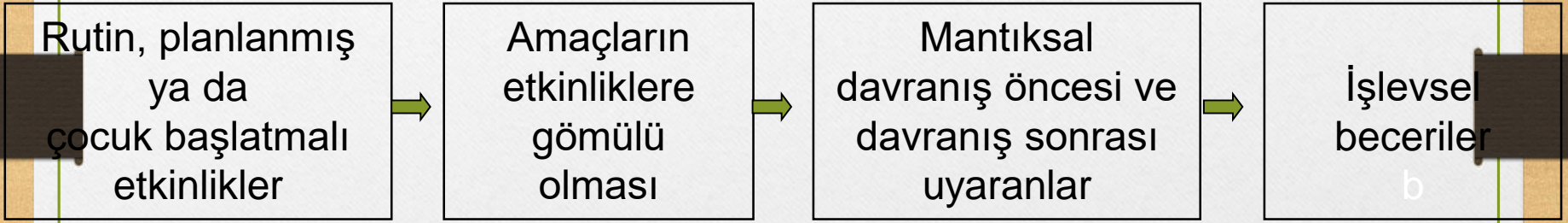
- Özel eğitim araştırmacıları, GUU'nun gerekli olduğunu ancak, özellikle kaynaştırma sınıflarına devam eden yetersizliği olan çocuklar için tek başına yetersiz olduğunu savunmaktadırlar.
- Çünkü bu durum, çocuk-merkezli uygulamalar konusunda deneyimli olan okulöncesi öğretmenlerinin, sınıflarındaki yetersizliği olan öğrencilerin gereksinimlerini karşılamak için yetişkin-merkezli uygulamalar konusunda eğitim almalarını gerektirmiştir.

devam...

- Bu yöntemlerin farklı iki alana entegre edilmesi sonucu **disiplinler arası** bir yaklaşım olarak **Etkinlik-Temelli Öğretim (ETÖ)** ortaya çıkmıştır.
- ETÖ, ilk kez Oregon Üniversitesi'nde, Diane Bricker ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir.
- İlk olarak; “çocuk yönlendirmeli olan, çocuğun amaçlarının rutin, planlanmış ya da çocuk başlatmalı etkinliklere gömülü olduğu, işlevsel becerileri geliştirmek üzere mantıksal davranış öncesi ve davranış sonrası uyaranların olduğu işe yarar bir yaklaşım” olarak tanımlanmıştır.

devam...

Bricker, Pretti-Frontczak, & McComas, 1998

Örnek Olay 1

- Zerrin Öğretmen, okulöncesi özel eğitim sınıfında öğretmenlik yapmaktadır ve sınıfında risk grubunda olan 10 çocuk ve gelişimsel yetersizliği olan 2 çocuk vardır.
- Yemek saatinde Zerrin Öğretmen bütün çocukları, menüyu hazırlamak için kendisine yardım etmek üzere masaya çağırır.
- Zerrin Öğretmen, **yemek saatini** çocuklara seçim yapma fırsatı vermek üzere kullanmayı amaçlar.

devam...

Çocuklar;

- yemek yemeyi ya da yememeyi,
- yemeği hazırlamaya yardım etmeyi ya da etmemeyi,
- ekmeklerini sade, fındık ezmeli ya da fıstık ezmeli olarak yemeyi,
- su ya da meyve suyu içmeyi ya da hiçbir şey içmemeyi,
- masada, ayakta ya da evcilik köşesinde oturarak yemeyi seçebilirler.
- Yemekten sonra, peçetelerini çöpe atar, boş bardak ve tabaklarını lavaboya koyarlar.

devam...

Öğretmen yemek saatinde;

- çocuklara yemek alışkanlıkları kazandırmayı ve
  - kendi başlarına yemek yemeyi kazandırmayı amaçlamaktadır.
-
- Öğretmen, yapılacak uygun seçimlerin ve yemek saatindeki katılımın çocukların kendilerini keşfetmelerine ve sağlıklı yemek yeme alışkanlıkları kazanmaya katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Örnek Olay 2

- Esmâ Öğretmen, okulöncesi eğitim sınıfında öğretmenlik yapmaktadır ve sınıfında gelişimsel yetersizliği olan 8 çocuk ve normal gelişim gösteren 4 çocuk vardır.
- Esmâ Öğretmen, yetersizliği olan çocukların gereksinim duyduğu becerilerin öğretimi için doğrudan öğretim yapılması gerektiğine inanmaktadır.
- Esmâ Öğretmen'in küçük grup öğretimi sırasında 1:1 öğretim yapmada yardım etmek üzere bir yardımcı öğretmeni bulunmaktadır.

devam...

- **Yemek saati**, çocukların tümünün bir araya toplanarak büyük grup oluşturduğu tek zamandır.

- Tüm çocukların BEP'lerinde yemek saatinde gerçekleştirmek üzere belirlenmiş amaçları bulunmaktadır.
- Yemek saati yetişkinlere, yiyecek ve içecekleri pekiştireç olarak kullanıp yeni beceri öğretmek için fırsatlar sunar.
- Çocuklara öğretim için fırsatlar verilir, çocukların beceriyi yerine getirmesi sağlanır. Beceriyi yerine getiren çocuğa dönüt verilir ya da pekiştirilir.

devam...

Esmâ Öğretmen yemek saatini çocuklara;

- kendi kendilerine yemek yeme,
- iki ya da üç sözcüklü isteklerde bulunma,
- iletişim başlatma becerilerini kazandırmak üzere kullanmaktadır.
- UDA ilkelerini kullanarak, çocukların tepkilerini kaydetmekte ve onlara uygun tepkiler vermektedir.

Örnek Olay 3

- Suna Öğretmen, okulöncesi eğitim sınıfında öğretmenlik yapmaktadır ve sınıfında gelişimsel yetersizliği olan 6 çocuk ve normal gelişim gösteren 6 çocuk vardır.
- Suna Öğretmen'in sınıfında çocuklar, masayı hazırlama, servis yapma ve masayı toplama için öğretmene yardım ederler. Çocuklar öğretmene yardım etmek için sıraya girerler.
- Suna Öğretmen ve yardımcısı, yemek saatlerinde tutarlı olarak her seferinde çocukların katılımını artırmak ve yetişkin yardımını azaltmak için fırsatlar verirler.

devam...

- Yemek saatinde, suyun dökülmesi ya da bir tabağın boş olması gibi bir sorun olduğunda çocukların çözüm önerileri üretmeleri ve sorunları kendilerinin çözmeleri konusunda fırsatlar verir.
- Gelişimsel yetersizliği olan öğrencilerin amaçları ise, yemek saatinde 1:1 öğretim biçimde kazandırılmaya çalışılır.
- Yemek saatinde, peçete katlama, bardakları sayma, çatal-bıçak-kaşıkları sınıflama, sosyal etkileşim/iletişim başlatma gibi beceriler kazandırılmaktadır.

devam...

- Suna Öğretmen BEP'i olan çocuklar için matrisler geliştirir.

- Matrislerde beceriler, becerilerin öğretileceği etkinlikler, öğretim biçimi ve değerlendirme yer alır.

Etkinlik-Temelli Öğretim Nedir?

- Etkinlik-temelli öğretim, yetersizliği olan ya da küçük yaştaki öğrencilerin yeterliklerini geliştirmek üzere, planlı ya da kendiliğinden gerçekleştirilen etkinliklerin kullanılmasıdır (Bricker & Cripe, 1992).
- Çocuklara beceri öğretmek için, çocukların fiziksel ve sosyal çevreyle olan günlük etkileşimlerinden yararlanır.
- Çocuk gelişiminde çevresel yaklaşıma dayalı olan etkinlik-temelli öğretim, çevreyle etkileşimin doğal, işlevsel ve anlamlı olması gerektiğinin üzerinde durur.

Etkinlik-Temelli Öğretimin Öğeleri Nelerdir?

- Çocuk yönlendirmeli
-

Etkinlik-Temelli Öğretim Hangi Tür Etkinlikleri Kapsar?

- Bricker & Cripe, etkinlik temelli öğretimde üç farklı etkinlik türü kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. Bunlar;

1. Rutin etkinlikler
2. Çocuk başlatmalı etkinlikler
3. Planlı etkinlikler

devam...

- **Rutin etkinlikler:** Çocuğun yaşamında her gün gerçekleşen, yemek yeme, giyinme ve el-yüz yıkama gibi etkinliklerdir.
- **Çocuk başlatmalı etkinlikler:** Çocuğun dikkatini çeken nesne ve olaylarla ilgili, kendiliğinden oluşan etkinliklerdir.
- **Planlı etkinlikler:** Çocuğun keşfetmesini ya da öğrenmesini sağlamak üzere yetişkin tarafından oyuncak gibi nesnelere çocuklara sunulmasıyla gerçekleştirilen etkinliklerdir.

Etkinlik-Temelli Öğretimin Özellikleri Nelerdir?

Etkinlik-temelli öğretim çekicidir.

- Öğrenmenin gerçekleşebilmesi için, çocuğun etkinliğe aktif olarak katılması gerekir.
- Katılımı sağlamak için, nesnelerin ya da olayların çocuklar tarafından seçilmesine izin verilmelidir.
- Etkinlikler, çocuklar için uyaranlar sağlamalı, çocukların gereksinimlerine yanıt vermeli ve çocuğun çevreyle etkileşimini sağlamalıdır.

devam...

Etkinlik-temelli öğretim bütünleştirilmiştir.

- Çocuk gelişimi, birbiriyle ilişkili biçimde tüm alanlarda gerçekleşir. Bir alandaki gelişim, diğer alandaki gelişimi doğrudan etkiler.
- Etkinlik-temelli öğretim, çocukların tek bir etkinlik içinde farklı gelişim alanlarına yönelik becerileri yerine getirmelerine fırsat verir.

devam...

Etkinlik-temelli öğretim oyunun önemini ortaya koyar.

- Gelişim sürecinde oyunun önemi alanyazında ifade edilmektedir (Fromberg, 1987; Garvey, 1977). Oyun, çocukların fiziksel, duyuşsal, bilişsel, sosyal ve iletişim alanlarındaki yeterliklerine katkıda bulunmaktadır.
- Maalesef bazen, öğretim etkinlikleri, ilgi çekici, eğlenceli, motive edici ve çocuk merkezli olmaktan uzaktır.
- Etkinlik-temelli öğretim, çocukların ilgilerinden yararlanır. Çocukların öğrenmede pasif alıcılar olmasından çok aktif katılımcılar olmasını sağlar.

devam...

Etkinlik-temelli öğretim işlevsel becerilerin kazandırılmasını ve genellenmesini sağlar.

- Öğretim etkinliklerinde genellikle edinim sağlanmasına rağmen genelleme sağlanamamakta, öğretim etkinlikleri gerçek yaşamdan uzak olmaktadır (Miller, 1989).
- Araştırmalar, edinimin doğal ortamlarda gerçekleştiğinde, becerileri farklı ortamlara ve zamanlara çok daha kolay genellenebildiğini göstermektedir (Waren & Kaiser, 1986).
- Etkinlikler, çocuk için işlevsel olan günlük etkinliklere gömüldüğünde, kalıcılık ve genelleme de artmaktadır.

Etkinlik-Temelli Öğretimde Öğretmenin Rolü Nedir?

- Etkinlik temelli öğretimde öğretmenin iki sorumluluğu vardır.
- **Birincisi,** öğrenmenin gerçekleşebileceği, çocukları zorlayıcı ve gereksinimlerini karşılayıcı ortamlar hazırlamaktır.
- **İkincisi,** çocukların çevreyle etkileşime girmelerini sağlamak, etkileşim fırsatlarını arttırmak ve etkileşimlerini genişletmektir.

Etkinlik-Temelli Öğretimle Geleneksel Öğretim Arasındaki Fark Nedir?

- Etkinlik-temelli öğretimle geleneksel öğretim (öğretmen-yönlendirmeli) arasındaki temel fark, etkinliği öğrencinin ya da öğretmenin yönlendirmesidir.
- Geleneksel öğretimde, etkinlikleri ve araç gereçleri öğretmen seçer ve öğrencinin buna uygun davranması beklenir.
- Etkinlik-temelli öğretimde araç gereçleri **öğrenci seçer** ve öğretim amaçlarını öğrenci ve öğretmen birlikte belirler.
- Öğretmen, öğrenmede öğrenciye yol gösterici olur. Öğrencinin amaca ulaşması için çeşitli etkinlikler hazırlar ve öğrencinin bunlardan birisini seçmesini bekler.

Etkinlik-Temelli Öğretimle Oyun-Temelli Öğretim Arasındaki Fark Nedir?

- Pek çok insan etkinlik-temelli öğretimle oyun-temelli öğretimi birbirinin yerine kullanmaktadır (Coling & Garrett, 1995).
- Her ikisinde de çocukların keyif alması söz konusudur ancak, etkinlik-temelli öğretim daha geniş kapsamlı bir terimdir.
- Örneğin yemek zamanı, çocuklara yeni becerileri öğretmek için çok uygun fırsatlar sağlar. Oysa, yemek bir oyun değil, rutin bir etkinliktir.

Etkinlik-Temelli Öğretimin Yararları Nelerdir?

- Hem bireysel hem de grup etkinliklerinde kolaylıkla kullanılabilir.
- Evde ya da okulda gerçekleştirilecek etkinlikler için uygundur.
- Hem normal gelişim gösteren hem de yetersizliği olan tüm çocuklar için etkinlikler planlanabilir.
- Aile katılımını sağlamak üzere uygun bir yoldur.

Etkinlik-Temelli Öğretimin Yararları Nelerdir?

- Hem bireysel hem de grup etkinliklerinde kolaylıkla kullanılabilir.
- Evde ya da okulda gerçekleştirilecek etkinlikler için uygundur.
- Hem normal gelişim gösteren hem de yetersizliği olan tüm çocuklar için etkinlikler planlanabilir.
- Aile katılımını sağlamak üzere uygun bir yoldur.

Etkinlik-Temelli Öğretimin Uygulanması

- ETÖ'nün uygulanması işlevsel bir becerinin belirlenmesi ile başlar.

- Öğretim için seçilecek beceriler, bağımsız yaşama katkı sağlayacak motor, iletişim, bilişsel, özbakım ve sosyal becerilere odaklanmalıdır.
- Örneğin, şövalede resim yapmak uygun bir beceri olmaz iken nesnelere kavramak daha uygun bir beceri olabilir.
- Öğretim için beceriler seçilip amaçlar belirlendikten sonra etkinliklerin içerisine beceri öğretimine gömmek üzere fırsatlar belirlemek için etkinlik-beceri matrisleri kullanılmalıdır.

devam...

- Seçilen etkinlikler rutin, planlanmış ya da çocuk başlatmalı olmalıdır.

- Rutin etkinlikler her gün tahmin edilebilen bir sıra ile gerçekleşir. Örneğin yemekten önce ellerini yıkama, başka bir etkinliğe geçerken oyuncakları toplama, dışarıya çıkarken giyinme vb.
- Planlanmış etkinlikler çocuğun eğlenebileceği, ilgisini çeken ve aynı zamanda beceri öğrenmesi için fırsatlar oluşturan etkinliklerdir. Örneğin yemek pişirme etkinliği uzanma ve tutma, bir kaba nesne boşaltma ve sıra alma becerilerinin öğretimi için uygun bir etkinlik olabilir.

devam...

- Çocuk başlatmalı etkinlikler çocuğun ilgilerini ifade ettiği ya da bir konuda bilgi verdiği etkinliklerdir. Örneğin çocuğun sallanmak istediğini belirtmek üzere salıncağa doğru yürümesi ve onu işaret etmesi çocuk başlatmalı bir etkinliktir.
- Bu tür etkinlikler öğretmenler tarafından öğretime gömmek ya da beceri için rehberlik yapmak üzere kullanılmalıdır.

Matris Örneđi

Zaman/Etkinlik	Tercihlerini belirtme	Sosyal etkileşim başlatma	Sıra alma
09:00-09:10 Okula gelme		sesle ya da gülümseyerek selamlama	
09:10-10:15 Etkinlik saati	a.etkinlikte seçimi b.akranlar nesne önerdiğinde	oyunda akranlarla birlikte olma	oyunda araç gereçlerin/oyuncağkların değişimi
10:15-10:40 Yemeđe geçiş/el yıkama/tuvalet/ yemek	yiyecek ve içecek sunulduğunda	yemekte akranlarla	yemek sırasına girme

Gömülü Öğretim

- Gömülü öğretimde, hedef davranışa ilişkin öğretim uygulamaları devam etmekte olan etkinliklerin içine gömülür.

- Gömme işlemi, gömülü öğretimin temelini oluşturmaktadır.

- Gömme, genişletilmesine, değiştirilmesine ya da uyarlanmasına rağmen çocuklar için hala anlamlı ve ilginç kalan bir etkinlik ya da olay içinde çocuklara öğretim amaçlarını uygulamak için fırsat verilmesidir.

devam...

- Gömülü öğretim bazı açılardan geleneksel ayırık denemelerle öğretim formatına benzemektedir.

- Örneğin, öğretmen öğretim etkinliklerinin sunumunu sistematik biçimde kontrol etmekte ve öğretim sürecini hedef davranışların edinimini sağlayacak biçimde şekillendirmektedir.

- Ancak, gömülü öğretimde farklı olarak öğretim denemelerinin çok kısa aralıklarla birbiri ardına sunulması yerine ortamda tipik olarak gerçekleşen **etkinlikler arasında** ya da doğal olarak ortaya çıkan etkinlikler arası **boşluklarda dağıtıldığı** görülmektedir.

devam...

- Genellikle okulöncesi eğitim dönemindeki çocuklarla kullanılmakla birlikte; gömülü öğretimin değişik ötür ve yaş gruplarında yer alan çocuklara öğretim yapmakta etkili olduğunu gösteren araştırma bulguları bulunmaktadır.

Oyun

- Oyun çocukların düşünme becerilerini, dil ve iletişim yeterliklerini, hareket yeteneğini ve sosyal-duygusal gelişimi desteklemektedir.

- Çocuklar oyunlar aracılığıyla gerçek yaşamı denerler, kendilerini keşfederler, çevreyi keşfederler, hareket özgürlüğü kazanırlar, yaşamdan zevk alırlar, ayrıca karar verme, kurallara uyma, başkalarına saygılı olma ve dürüst olma gibi davranışları kazanırlar.

- Araştırmalar da oyunun çocuklar üzerindeki önemini ortaya koymaktadırlar.

Oyun-Temelli Öğretim

- Oyun-temelli öğretim (OTÖ), çocuklara belli beceri ve davranışların kazandırılmasında eğlenceli bir yöntemdir.
- Bebeklik döneminden altı yaşına kadar olan okulöncesi çocuklar için etkili bir yöntemdir.
- Oyunlar içerisinde hedeflenen becerilerin ya da davranışların işlevsel kullanımının ya da hedef beceri ve davranışların çocuğa fark ettirmeden gizil yolla öğretimini içerir.
- Tek bir etkinlik içerisinde farklı gelişim alanlarını (bilişsel, iletişim, psikomotor, ve sosyal) destekleyici etkinlikler sunulur.

devam...

- OTÖ'de amaç, tüm gelişim alanlarını kapsayan öğretim sunmaktır.

- Örneğin; oyun sırasında, oyundaki kuralları benimseyerek sırası geldiğinde uygun davranışları sergilemesi (bilişsel), sözel dilini ya da beden dilini kullanması (iletişim), eşyle uyum içerisinde çalışması (sosyal) gibi pek çok gelişim alanının öğretimine yönelik amaca hizmet edebilir.

- OTÖ, öğretmenler, anne-babalar, kardeşler ve diğer aile üyeleri ya da bakıcılar tarafından kolaylıkla kullanılabilir.